

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica ishaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četertleta 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četert leta 1 gold.; ako sadene na ta dan praznik, iside Danica dan poprej.

Tečaj XXVII.

V Ljubljani 15. listopada 1872.

List 46.

Nagovori sv. Očeta Pija IX.

I.

Znano je, kako lepo sv. Oče sprejemajo svoje podložne iz Rima in od drugod, ki jih večkrat v Vatikanu obiskujejo in jim svojo vdanost naznanjujejo. Čudil sem se večkrat, kako da laška roparska vlada še to dopusti. Undan je šel veliki prednik Bazilijancev iz Drinopolja (Adrianopelna) skoz Ljubljano v Rim nazaj. Le-tá je preč. gosp. Jeróm Kajšievč. Bil je šel obiskat slovensko-katoliški misijon v Bulgarijo. Temu sem ravno imenovano začudenje razodel; rekel pa je nato: Tu je roka Božja vmes; tudi sv. Janez Kerstnik je bil v ječi pri Herodu, vendar je vedno ljudstvu pridigal.

Sv. Oče tedaj, akoravno jih ima novi Herod v ječi, vendar vedno ljudem pridigajo, neprestrašeno oznanjujejo resnico v obliči Heroda, ktereга huda vest terpinči; toda kdo vé, kaj še utegne storiti, ako ga dosti nakajfa po Rimu plesajoča „Herodija“, laška rudečkarska stranka.

Ozrimo pa se na nekatere ogovore sv. Očeta.

Liberalni listi so mnogo pisarili o neki slovesnosti, češ, da so jo bili napravili Prektiberčani, „Trasteverini“, kralju na čast; napravili so jo bili pa le nekteri za plačilo. To je jezilo poštene Trasteverince; sprosil so tedaj zaslišanje pri sv. Očetu, da bodo protestirali zoper to slovesnost in sv. Očetu zaterdili svojo stanovitno vdanost. V nedeljo, 13. oktobra, so bili pred sv. Očetom — njih čez 3000. Še veliko več bi jih bilo, pa za toliko množico ni dosti velike dvorane v Vatikanu.

Gledalo se je, da to pot so drugim odjenjali tisti, ki so že o drugi priliki bili pri sv. Očetu. V naj veči dvorano — „Sala ducale“ — niso mogli vsi, veliko jih je bilo še v bližnji dvorani „Sala regia“.

Proti poldnevu pridejo sv. Oče spremljani od veliko kardinalov, prelatov in dvornikov; pričujoči so jih sprejeli z glasnimi, neprenehljivimi slavoklici. Mir nastane, sv. Oče se vsedejo in eden pričujočih prebere pismo verne vdanosti (adreso).

Potem so imeli sv. Oče govor, iz ktereга naj znamenitniši reči posnamemo. Namreč:

Tedaj ni res, da bi bili Trasteverinci v zadnjih dnéh neprimérno veselje naznanjali. Spričujete mi to svojo pričujočnostjo in z besedami, ki sem jih ravno kar slišal. To je prav. Toda o tem nočem dalje govoriti, ... temuč povem vam precej, da vas prav serčno ljubim in spregovoril bom raji nekatere besede v vaš občni prid. Besede, ktere bom govoril, povzamem z današnjega dné. Danes namreč nam sv. Cerkev in Jezus Kristus sam pred oči stavi dva različna kralja. Od enega govori Jezus Kristus v priliki, drugi je sv. kralj Edvard, čegar praznik danes obhajamo.

V priliki vas spominja Gospod na kralja, kteri odgovor tirja od vsih hišnikov svojega kraljestva za njih hiševanje. Ko sem bral to priliko, sem se zdajci spomnil odgovora, ki ga bodo morali dajati razni vradniki državnega denarstva. Vem, zakaj to so očitne dogodbe, ki se po časnikih naznanjajo, da vsak dan kaki denarničar (kasir) z denarnico gre popotovat, ali kaki davkar z nabranim davkom, ali ponarejavec s peresom, ali poštni vradnik, ki je odpiral pisma in iz njih denarje pobiral. Z eno besedo, noben teden ne mine brez tacih naznanil po časnikih.

Komu bodo dajali odgovor? Nekatere pozaprejo, pa dosti jih uide. Kdaj se bo reklo: Daj odgovor? Prišel bo za-nje dan, strašen dan, ko bo Jezus Kristus od vsacega odgovor tirjal. Prašam pa: Odkod izvira ta spačenost? od kod ta pohlepnost po denarju? od kod to pozabljenje Boga in vérnosti? Ravno od tod, ker vere in vernosti več nimajo.

Vém, da ob vsih časih so se našli nezvesti hišniki; toda toliko, kakor dandanašnji, jih ni bilo nikoli v nobeni državi na Italijanskem. Tega nisem jest izmislil, to vsi listi poterjujejo. Kjer se pogrêša vera, tam ni strahu pred božjo pravico; ako se jim ponese človeški pravici umikati se, potem ropajo, kolikor morejo.

Bil je pred nekimi leti, kakor pomnim, v Rimu mož, kteri pa zdaj več ne živi in ste ga vsi poznali. Ni bil nejevernik, ampak izmed katoličanov, kterim pravijo liberalci. Rekel mi je, da je vsako nedeljo pri sv. maši in da hodi vsako leto enkrat o veliki noči, k spovedi in k sv. Obhajilu. No tedaj — ta mož, ne vem, zakaj je besedo na to obračal? je opráševal papeža o večnosti, o peklú, o peklenškem ognju in terpljenji. Rekel mi je: Priterdim, da je pekel in večnost, toda prepričan sem, da v peklú ni ne ognja ne muk, ampak le žalost in klavernost. Jaz sem mu odgovoril: Pa Jezus Kristus ne govori od žalosti in klavernosti, ampak od ognja; ni rekel: „Poberite se v večno žalost, ampak poberte se, vi prekleti, v večni ogenj!“ Če pa taki na pol pravičen, kakor je bil ta, reče in veruje, da je pekel, toda ne tako strašen; kaj bodo še le tisti rekli, kteri so polni nejevere, kakoršna se zdaj v Rimu uči? V svarilo so sv. Oče nato povedali pričujočim, kako je eden liberalnih učiteljev v Rimu v pričo otrok vero zasmehoval, ter so nadaljevali: „Ohranimo ta neprecenljivi zaklad sv. vere; bodimo prepričani, da je večnost, srečna za dobre, žalostna in nesrečna za malopridne hišnike, za nesrečne grešnike. Kako pa zamoremo oditi tako grozni večnosti in strašnim kaznim? Posnemajmo čednosti unega družega kralja, ktereга praznik danes obhajamo. Povedali so potem ob kratkem pobožno življenje sv. Edvarda, in popisovali, kako je bil zvest sin sv. Cerkve, podložen namestniku Kristusovemu, kako je veliko dobrega storil za Cerkev,

podložnim davke in bremena lajšal, ter je bil podoba vsih kraljevih čednost. Dalje pravijo. Pa nikar ne mislite, da je bil ta kralj edini svetnik, kateri je sedel na kakem prestolu v Evropi. Bilo je več svetnikov na prestolih. Bili so svetniki na prestolih v Lisabonu, v Madridu, na Francoskem, na Ogerskem, tudi na Danskem, preden je odpadlo od vere, in na prestolu Poljskem, in na Italijanskem. Pač so bili tudi tu svetniki kralji in kraljice, in sicer ravno iz te rodovine, ki zdaj vlada. Ni mi treba daleč iskati. Ravno preiskujemo, da bi med zveličane prišteli Marijo Kristino Savojsko, kraljico Napoljsko, mater kralja Frančiška II Napoljskega. Ta sveta kraljica je bila hči Viktor Emanuela I, ki je imel tri hčere, katerih je ena umerla, dve pa živite in ste vedni zgled čednosti.

Bil sem še mlad, ko se je bil Pij VII v Rim vernil (namreč iz pregnanstva), in tega so bili tudi Trasteverinci veseli. Bil sem pričujoč pri prihodu Pija VII v Rim. Prišel je od „Piazza del Popolo“ proti stolnici sv. Petra. Veste, koga je Pij VII tam med tolikimi drugimi našel? Pri cerkvenih vratih je dobil sardinskega kralja, kateri je umerl v Rimu v sluhu svetosti, v svitlobi vsih čednost. V tem trenutku pade kralj na kolena pred papeža in s solznimi očmi se zahvali Bogu, da je zopet Papež v posestvu sv. Petra in svojih deržav. Papež objame kralja z očetovsko ljubeznivostjo, sej imel je kralj tako dobre in svete namene. —

Ako me vprašate: Sveti Oče kako je pa zdaj? vam odgovorim: Vaše vprašanje mi je neprilichno.

Vernem se pa zopet h kralju v priliki. Tu slišimo, da bomo morali dati odgovor od vsih svojih del. „Redde rationem“ — daj odgovor — bo rekel Gospod meni in vsim udom cerkvene vlade. Govoril bo vsim dušam, ktere so Bogu pesvečene; govoril bo vam in vsim kristjanom po vesoljni zemlji, vsim ljudem. Govoril bo kraljem in cesarjem, knezom, nekošnim ministrom, poslancem, starašinom, generalom, stotnikom in prostakom. Kaj pa mislite, komu bo te besede še posebno strašno govoril? Brezbožnim pisateljem, kateri se s svojo brezbožnostjo hvalijo, kateri služijo maliku obrekovanja, laži, hudodelstva in nesramnosti. Posebno ojstre bodo te besede: Daj odgovor! donele po ušesih tistim, kateri nič ne poznajo kakor zgolj pozemeljsko, kateri so duše pozabili, in po ušesih vsih tistih, kateri išejo po krivici bogateti.

Vera, pa omika in svoboda.

Dandanes hiti vse proti omiki in svobodi — to je dvoje jezer, do katerih priti hrepeni vsako ljudstvo, da bi se ondi v globocih požirkih napajalo blaženosti, ter se poživiljalo in krepilo. Da, delati za omiko in svobodo, to je prelepa naloga, vzrasla prav iz notranje narave človeške, iz vse oživljajočega duha, kterege bistvena dela sta, um hrepeneč po resnici, in svobodna volja. A kakor se telesu ne prileže vsakoršna hrana, ampak je marsiktera nevarna, da bi mu ne prejedla korenin življenja; enako tudi za duha ni vsaka omika in svoboda, marveč edina le taka, ktera se strinja z njegovo bistvenostjo in mu to popolnuje, ter doveršuje. Ta duševna bistvenost nam omejuje naše delovanje, našo prostost, ker nam prav odločno kaže pot, ktera pelje do edino prave omike.

Iz tega se vidi, da omika in svoboda ste telesno sklenjeni, druga drugo pogojujete; ji bomo pa bolje pregledovali, ločimo in premišljujemo vsako posebej, da zvemo, 1. kaj je prava omika, in 2. kaj prava svoboda.

I.

1. Omika se mora sicer raztezati na celega človeka,

objemati mora vse njegove zmožnosti in moči, a v tem ožjem smislu, kakor jo imamo mi pred očmi, se nanaša pred vsem le na eno bistveno lastnost duha, na njegov razum, in omika v tem pomenu je gibanje uma v njemu lastnem predmetu, to je dosegovanje in dosega resnice, ker ta je ravno predmet, s katerim se peča um. Kolikor dalje je proderl v svojem predmetu, kolikor bolj je gibaje se razširil svoje meje, kolikor več resnice je spoznal; toliko bolj je omikan. Resnica je sicer le ena, a našega uma omejenost je ne more vse na enkrat pregledati in v enem pogledu obseči, zato jo vidi razdeljeno v več predelov stoječih v eni versti ali pa podredjenih, vse veže v celoto glavni predel, ki je prvi vzrok vseh, podelivši vsem bitnost. In tudi po tem se bo sodila omika; do kolikor važnejega predmeta se bo prigibal um, toliko bolj bo omikan. Omika se toraj ne ceni le po širokosti, ampak tudi in sicer v prvi versti po visokosti.

2. S terditvami do sedaj izpeljanimi se menda vjema vesoljni svet; a cepi se na dvoje, ko je treba resnice določevati po njih ceni, po njih važnosti in dobroti za nas. Dobro je to, kar je komu primerno, njegovim težnjam (prizadevam), njegovim zmožnostim in njegovi popolnosti. Kar je tem lastnijam najbolj primerno, to je tudi najboljše, in prvo mesto zasluži dobro, ktero vstreza najbolj bistveni lastniji. Ktera resnica je tedaj za človeka najbolja in torej naj bolj potrebna? To je prevažno vprašanje, ker v tem je tudi rešeno vprašanje, kaj je sploh za človeka dobro: to, kar glavno dobro pospešuje in slabo ovira. A ravno tu so pa nazori (misli) na svetu silovito različni. Svet namreč kaj čudno sodi o prvih težnjah, in o glavni težnji človeški; meni, da je glavna tá, ki jo naj bolj čuti, to je težnja po sedanji sreči in visokosti, ki kaj močno zadeva čutnega človeka. Ta mu je glavni namen, kteremu morajo služiti vse druge moči in zmožnosti; kar temu namenu vstreza, méni, je zanj naj boljše in zasluži imeti prvo mesto. Življenje dobro, častno, slavno, to hoče svet imeti in po tem meri vse; resnice, ktere se tega ne dotikujejo, ali pa mu to še navidezno zavirajo, za njegov kus niso dosti vredne, mu le na spodnjem mestu stojé, ne zdi se mu vredno, da bi se z njimi pečal.

Mi z živim in naj globočejšim prepričanjem terdimo, da je glavna težnja (prizadevanje) naša po sreči, — toda ne vidimo sreče v zadovoljevanju le čutnih in zemskih namenov, temveč vedoči, da imamo duha v sebi, duha neumerjočega, stavimo vso srečo v večnost, do ktere naj nas sedajnost pripelje. Zato pravimo, da naj bolj so dobre za nas resnice, ki se vjemajo s to težnjo duha; mi terdimo, da so te resnice prave, da je naj bolj potreba jih vediti, da te resnice še le dajejo pravo luč vsem drugim prizadevam, ter kažejo njihovo dobroto, ali pa škodljivost za nas.

3. Iz teh različnih nazorov pa sledé različni pojmi (zapopadki) v omiki. Nasprotniki nas imenujejo neumne, ker se pečamo v prvi versti z verskimi resnicami, ki se po njihovih nazorih znanstvu, v kterege se lažnjivo stavi vsa omika, prištevati ne smejo, še celo to terdijo, da znanstvo celo ovirajo. Mi pa milujemo nasprotnike, ki se ponosno imenujejo razumnike, kterim je pa to glavni namen, kar je nam sredstvo, ki se preiskovaje le resnice nižje verste sicer na široko jako omikajo, a pozabijo na pravo visokost omike, omike pred vsem duhovnemu življenju potrebne, in iz ktere se ona nižje verste še le prav presoditi more. Res da, vera še le razlije pravo luč nad vse druge resnice, očisti jih napačnih dodatkov; ona nikakor omike ne zavira, kakor se ji očita, temuč jo

še pospešuje in pripravi do edino prave stopinje. Ta trojna terditev je prevažna, da bi je ne dokazal bolj natanko.

a) Vera sploh ne ovira omike; pravim, omike sploh, to je iskanja dosege resnice, na katerem si koli polju; vsaj ona ne stavi nobenih mej jezikoslovcem: naj preiskujejo mertve in živeče jezike, korenike besedi, slovnične posebnosti, sorodnost jezikov in narodov — to je polje primerno umovnemu delovanju, sej širi njegovo znanje, sej veliko pripomore k spoznanju narodov in njihovega kulturnega življenja. Vera ne omejuje prirodoslovja: naj um pozna bitja živeča na zemlji, naj spoznava poveršje in oserčje zemljino, naj se soznanuje z nebesnimi svetovi, s prirodnimi močmi; dokler ostane prirodoslovje to, kar naznanuje beseda, ga vera kar nič ne ovira. Ali pa obertnijsko in kupčijsko znanje in to podpirajoče znajdbe? Naj človek podjarmuje s svojim umom prirodne moči, da mu služijo v njegove potrebe, naj kopiči bogastvo iz vesoljnega sveta v vsaki vasi in tako množi časno srečo ljudstva, — temu vera ne nasprotuje, sej nas uči, da je človek gospod vesoljstva, in če je gospod, naj mu vesoljstvo služi. Tedaj vera nič ne ovira, tudi onega ne, v kar naši nasprotniki svojo omiko, ves sad omike stavijo.

b) Marveč vera omiko še pospešuje, ker znanja očičuje vsakoršnih zmot in nam pokaže svet taki, kakoršen je res. Vera pravi, kako se je svet pričel, od kdaj je človek, od kod njegova veličastvena moč in zraven te moči stoječa grozna slabost; vera pové, kaj je človek po svojem bistvu, res da, ona odpré človeku pogled v večnost. Ko bi človek ta vprašanja sam reševal, kdo bi mu bil porok, da je zadel pravo? On bi moral biti zadovoljen s katerimkoli nasledkom (resultatom), do kterege bi prišel v svojem mišljenju; prišel bi drugi do drugačnega nasledka, tretji zopet do drugačnega: — kje bi bila veljavnost, ktera bi pokazala, čegava je prava? Moral bi pasti človek nazaj v obupnost in priti do sklepa, da ne more resnice spoznati in bil bi dvomovec (skeptik), bodi si potem že v pomenu starih skeptikov, ali pa v Kantovem smislu. Vera pa nam prižge luč pokazavši nam prave rezultate, do katerih naj poskušamo priti tudi z močjo svojega uma, za ktere naj iščemo dokazov in katerih notranjo zvezo z drugimi resnicami naj pojasnujemo. Ali pové nam rezultate le v onih strokah, ktere mora naš duh vediti, če hoče rešiti svojo nalogo. Vprašanj kupčijstva, kemije, elektrike, sploh naravoslovja, zgodovine in kar je še drugega le naravnega in našemu naravnemu namenu primernega znanstva, vera ne rešuje. Tu nam je vse prosto, tu naj se duhovi poskušajo sami dobiti prave rezultate in kažejo naj svojo moč. Pa vendar tudi tukaj vera resnico razširja. Zgodovina se nam bo iz verskega stališča vse drugač posvetila, kakor iz čisto naravnega; v boju ljudstev, v boju cerkve, v padu narodov in sedežev ne bomo gledali le psihologičnih vzrokov, temveč še druga nevidna, vse vredovajoča roka se nam bo v vsem tem kazala, in to bo reševalo marsiktero sicer nerazvozljavno vprašanje in dogodbo. Enako vera tudi spoznanju prirodnih bitij dodaje luči oziroma na njihovo notranjo zvezo, na prvi vzrok in pravo ceno. Nisem tedaj zastonj rekel, da vera omiko pospešuje, ker olajša duha gibanje v njegovem življu in mu ta živelj razširja ter čisti.

c) Ali terdim še več, terdim, da edino v veri je prava omika, ali bolje, prav resnična, pojmu človekovemu in njegovi popolnosti dostojna omika. Vso vrednost dodeli omiki in spoznanju le čista resnica in prava cenitev resnice. Povedal sem pa že, ktera versta

resnic ima za celotnega človeka največo pomembo, in od ktere dobivajo svojo pomembo vse druge: ona, ki vstreza viši natori naši in njenemu bistvu, ki je duh neumerjoči. Tedaj resnice o duhu, o njegovi nalogi, o njegovi lastniji in njegovih razmérah, te bodo perve, na prvem mestu, te si bo moral človek najprej razjasniti, če bo hotel doseči svojo nalogo kot človek; ker spoznavši to glavno resnico, spoznal bo tudi ceno družih, ktere bodo le prvi podredjene, prvi ko sredstvo. Vera nam pa ravno te resnice jasno kaže in v njih kaže visočino, na ktero se mora duh dvigniti zato, ker je duh. Kolikor bolj tedaj duh te resnice spozná, kolikor bolj vé premeriti njihovo visokost, globokost in širokost, tolikanj bolj je omikan, tolikanj bolj prava je njegova omika, akoravno mu morda niso tako znane resnice nižje verste. Kdor se pa z verskimi resnicami ne pečá (pa vsaj se mora vsak pečati), kdor jih odstrani in zaverže, ker se mu zdé napačne: ta je v zmoti, on ne spozná niti svoje glavne namembe, niti svoje človeške narave, kar je vendar človeku pravo; zraven pa tudi v drugem znanju napačno sodi, ker ga postavlja na naj višo stopinjo, za namen, kterege dosegi misli, da je izpolnil svojo nalogo. On je kakor kert, ki rije le pod zemljo in mu je zemlja s svojimi rastlinami, červi in perstjo vse — smeja se, češ, neumnemu sokolu dvigajočemu se v solčne višave.

4. Nasprotniki naši so omikani, toda njihova omika tako rekoč le rije po zemlji in ostane na zemlji; — verska omika pa sega veliko, sega neskončno višje, odkrivaje duhu resnice in lepotije, katerih oni ne poznajo, med tem ko mi v veri vse to vemo, kar oni, pa le bolj čisto in v pravem razmérju. Omika v veri je torej veliko bolj obširna od one brez vere — le ona je dostojna človeka in njegove natore, ker una ga povzdigne v solčne višave, brezverska omika pa prikuje na zemljo; una se ozira le na čutnega, ta pa na duhovnega človeka; ta je le na pol omika, una pa cela, ki da človeku pravi blagor, življenje, in sicer večno življenje. (Dalje sledi).

K dekliski izreži.

Sliši se včas, da kak nečimeren godernavs zabavlja zoper samostanske, češ, da redovnice ne vem zakaj vse, ne morejo in ne znajo prav učiti.

Ravno sem pa bral, da tudi na Koroškem je neka koroška gospa mamica godla in tarnala, da v vsem mestu nima kam dati svoje 12letne Mine, da bi se primerno izučila. Nič noče reči zoper klostre, le dobro in hvalevredno sliši o nunah: so dobre učenice; dobre rednice pa se ji ne zdé, češ, da nimajo prave skušnje in ne poznajo svetá, da ne morejo storiti v odreji, kar tirja sedanji čas. —

Po tacih modrovanjih je blezo treba za dobro učenico, da ima moža, kateri jo vsak teden dva-trikrat v pričo otrok ogarba in oklesti, — ki pijan po hiši lomasti in kolne, da vse prék leti, in da otroci pred njim beže in se po kotih skrivajo, kakor jagnjeta pred volkom. Treba je ne mara, da se učenica poprej nauči čez vero in Cerkev zabavljati, po nemških kazališih Kankan plesati, da prebere kacih sto romanov zoper redove, zlasti jezuite, ki je majhno manj laži in obrekovanj kakor čerk v njih. Še dosti družih tacih tvarin je, ki se liberalnemu svetu zdi, da jih mora „dobra učenica“ viditi in skusiti, ker njegova olika je „brezvernost“ in „posvetnost“, ki se boji, da bo otroka konec, ako mora kak očenaš izmoliti v katoliški šoli in ako se nauči razločiti, kaj je dobro, kaj hudo, — že celo pa, če domá reče: „mama, danes nikar mesa ne kuhajte; je petek“. — Pač *

slaba bi bila ta, ako bi moral vsak človek vse dobro in hudo sam poskusiti, predenj zamore učenik ali učenica biti: potlej bi pod vsim milim nebom ne bilo nobenega sposobnega učenika, nobene prave učenice.

Ravno omenjeni Koroši pa je bil neki tujec v besedo segel, ko je tako tarnala zoper klošterske šole in rekel je: „Gnadjiva“ gospá, jaz sem tudi te misli, kakor Vi, in dal sem bil lani to-le hčer, ki jo tukaj vidite, v tujo deželo v M — v neki posveten vstav, „institút“. Ravno smo na poti domú. Toda, kako sem jo naletel! Povedal Vam bom le nekaj malega. Lani ko smo bili tje prišli, so nas peljali v prav lep vert. „To je razvedriše za rejenke“, so rekli takrat; zdaj pa mi je hči pravila, da pač smejo v vert gledati, kaj redko pa vanj iti, ker tam se vedri vstavno predništvo, deklicam pa ste bile na nekem vertu za bob, grah in zelje dve poti odkazani za razvedrilo. — Mislila sva tudi z ženó, da konec leta bode spraševanje, rada bi bila zraven; bila je pa le razstava ročnih dél od rejenk. Reklo se je zopet: „Tukaj je pridnost celega leta“, — po poti pa mi je hči povedala, da 14 poslednjih dni se je delalo na vse kriplje od 4 zjutraj, in vse druge naučne reči so šle na stran; „kaj pa bomo razpostavile brez tega?“ so rekle učenice ročnih del. — Zdi se mi tudi po velikih številkah za plačevanje, ki so mi jih vsake kvatre pošiljali, deklice tam so le pisale in prepisovale, delale in parale, zakaj silo pisalnih in delavnih potrebšin se je pognalo, in kar mi je posebno zoperno, moji hčeri so nakladale brez moje vednosti izdelovati prazne lišparije, le zato, ker je učenici za ročne dela tako dopadlo. Tudi tedaj, v — v glasovitem posvetnem odrejišu, kakor vidite, „gnadjiva“, je pravi križ, je rekel tuji gospod.

To dogodbo sem povedal, da naj vsak previdni dobro premisli, kam dá svoje predrage otročiče v odrejo, da ne verjame prehitro liberalnim posvetnjakom, kateri marsikaj hvalijo, kar ni hvale vredno, še veliko raji pa grajajo in oskrunjajo, kar je hvale vredno, namreč redovne in verske šole, ktere z vso prizadevnostjo skerbé za lepo odrejo keršanske mladine, kakor je v časni in večni blagor — otrokom in njih staršem.

Laži-liberalizem je oče rudečkarstva.

V dogodbe sveta je Bog vsnoval čudno sodbo, ktera je na to zastavljena, da velike zmote in pregrehe človeštva se tako dolgo motajo in sučejo, da se same sebe tepejo, kadar so šibe do konca spletené in namočene; pregrehe se same nad seboj mašujejo. In kako strašno je to maševanje! Rudečkarstvo s svojim požiganjem in svojimi vsimi strahovitostmi ljudi z grozo napolnuje; in vender, ako je laži-liberalizem s svojimi načeli in nauki opravičen, je tudi rudečkarstvo ravnosledno opravičeno; zakaj liberalizem je oče rudečkarstva. Le ker so načela liberalizma lažnjive in neopravičene, zato je tudi rudečkarstvo neopravičeno. Komur so liberalizmovi nauki in njegove vodila resnice, on pride ravnosledno do rudečkarstva.

Liberalizem pravi: Nad državo ni nobene božje naj više postave, nad vse je država. Cerkev, starši nimajo druge pravice, razun ktero jim država dá; vender lastina je nedotikljiva, le samo Cerkvi se smé premoženje vzeti, smé se grabiti lastnina tudi katoliškim napravam! — Rudečkar pa na to odgovori: „Ali se tebi v glavi meša? Ako je država edini vir postave in pravice, potem je ona tudi vir osebne lastine! Mi hočemo postaviti popraviti! To je krivica, da imajo judje vse, vse „inteligencija“, vse bogatini; velika množica ljudi mora pa v revšini živeti, to je neusmiljeno, to je nečloveško. Čakite tedaj! Ti Viktor Emanuel si obral cerkve n samostane, sedaj bomo pa mi tebe; in kar imate vi

bogati, to ni vaše, to je tatvina, mi bomo to delili, ker je lastnina vsih itd.

Enako bode delalo rudečkarstvo z vsimi, ki kaj imajo, in to je ravnosledno, zakaj če se enemu smé grabiti, si mislijo, zakaj pa drugemu ne?

Liberalizem o petkih in kvaternih dnéh mesó jé, v kazaljših in v svojih shodih zasmehuje molitev, cerkvene opravila, rogé kaže veri in večnosti. Njegov edini namen in blagor mu je denar, nasitovanje napuha s častmi, in meseno življenje. Toraj vse le nase grabi, kar je časnih dobrot; pravice noče poznati. — Pride pa k temu rudečkarstvo in modruje: Tudi jest sem v eni reči tvojih misel, da se za večnost nič ne menim in moj bog je le moj želodec in moja terma; toda ali ne veš ti bedak, da je devetdeset odstotkov človeštva izločenih od tvojih blagrov: meniš kali, da so ti devetdeseteri zarad tebe na svetu? Je mar tvoja koža, tvoja kri boljši od naše? Kdo ti je dal pravico do posesti? Daj sem, hudo delnik, kar si nagrabil: vsi moramo enak delež imeti! In rudečkar pride s svojim petrolejem in z vsimi strahotami nad liberalizem, kakor je bilo unkrat v Parizu. — Rudečkar nima prav s tem, kar govori, — zato ne, ker tudi brezverni liberaluh prav nima. Le keršanstvo pravo uči, da namreč posvetne dobrote niso prave dobrote, da tu na zemlji ni njegov namen, ker unkráj groba je večnost in tam še le čakajo prave dobrote, ki jih bo slehern prejemal po svojem zasluženju. Boga vživati in posesti — to še le je pravi cilj, to je naj večji sreča. Časne dobrote pa se morajo vživati in z njimi dobrote delati po uku sv. vere.

Liberalizem hoče zakonu pograbití verski in cerkveni značaj. Vender pa liberalizem hoče zakon še ohraniti v podobi civilnega, posvetnjaškega zakona? Rudečkarstvo pa zasmehuje bebca, češ: „Ako nobenega reda za zakon Bog ni vstanovil, ga tudi ti ne boš; ako Bog v tem ni nobene postave dal, tudi od ljudi si potem takem ne damo v jarem vklepati, — naša volja je naša postava!“

V take zadrege tira človeštvo veliki lažnik in goljuf, ki ga dandanašnji mnogi imenujejo liberalizem.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Katoliško-politiško društvo napravlja za nedeljo, 17. listop., veselico s tombolo v svojih prostorih v Virantovi hiši, ktere vdeležiti se so udje s svojimi družinami priljudno vabljeni. Vstop je dovoljen tudi gostom vpeljanim od družnikov. Začetek je ob 5 zvečer.

Potreba katoliško-politiških družb po deželi. Mesečna seja katoliško-politiškega društva 3. listopada t. l. je sklenila, po Danici naše rojake opomniti, kako močno potrebno je, da se z gorečnostjo poprimemo vsih pomočkov, kolikor nam jih sedanji čas podaja v duhovno in telesno korist našega naroda. Veliko je že zamujenega, vender z marljivostjo se marsikaj še dá obvarovati, popraviti, doseči. Eden tacih pomočkov, ktereга zanemariti bi bila za narod največi škoda, so politiške družbe. Ljubljanski mojster gosp. Regali je govoril v omenjeni seji o potrebi, da se take družbe napravijo tudi po deželi, in njegov ogovor, kolikor smo ga ohraniti zamogli, sem ter tje nekoliko razširjen, naj bode klic za napravo tacih družb po naši deželi.

Liberalizem, pravi gosp. Regali, se je zbudil; toda od liberalizma ni dosti pričakovati za našo reč. Liberalizem, kakor zdaj gospoduje, je samopridnost, ker liberalci hočejo nekako svobodo le sami za-se; drugim svobodo kratijo, spodkopujejo, v nič devajo. Koliko šuma je n. pr. od liberalizma in svobode po Nemškem; njih liberalstvo pa je v tem, da ljudi preganjajo iz dežele, ki jim

nič žalega storili niso, kakor jezuite. Pri vsem liberalizmu narodna reč ne napredva, kakor je potreba; po šolah, po vradnijah se kar nikakor ne oberne v korist domačega našega jezika. Če bolj zahtevamo svoje pravice, bolj se nam nasprotva. Kako je novo-šegni liberalizem katol. veri sovražljiv, je zadosti znano. Katoliški narodnjaki, konservativci se moramo toraj zedinovati, zbirati in zedinjeno delati v vsakem oziru za katoliški narod.

Pravice združevanja se moramo poprijeti; tudi mi imamo to pravico. Imamo sicer tukaj katoliško družbo, pa je vse premalo razširjena. Ravno vnemarnost za katoliško reč nektele odvrča od njih, in vedejo se kakor da bi take družbe bile samo duhovstvu v prid! Je mar katoliška vera in čednost samo duhovska reč? Komu mora bolj ležeče biti, da se vera, narodnost, čednost in poštenje ohrani, kakor ravno deržinskim očetom kterege koli stanú? Koga mora nar bolj skerb biti za potomce? Ali ne očete? Oče vidi pred seboj otroke, ko je na smertni postelji — kaj mu je bolj na sercu, kakor da ostanejo čedno odrejeni, vterjeni v veri svojih prednikov? Žalostno je, da nasprotniki tako koristne naše katol. politiške družbe so med vsimi stanovi, — in pa tako primerne družbe, v kateri se naj lepše vresničevati zamore naše geslo: Vse za vero, domovino, cesarja.

Ako se pa naše družbe katoliški možje premalo vdeležujejo, se tudi katoliško-politiške družbe po naši deželi premalo razširjajo. To je v resnici milovanja vredno! — Sami moramo delati, si koristi prilastovati, kakor nam sedanje okolišine dopuščajo. Vstava nam malo pravic privoli, ako se še teh ne poslužimo, propademo. Naj bi se vendar pravice politiškega združevanja poprijeli tudi po deželi! Koliko koristi bi za kmete, za možake, ki so v politiki malo izurjeni, iz tega izviralo! Nevednost v politiki je kriva, da se po kerčmah, po sejnih in povsod pobira toliko ljudstvu škodljivih laži, vráž, obrekovanj zoper domoljube, duhovstvo, zoper nar bolji može, zoper papeža in Cerkev, — in to gotovo ne v korist naše domovine, našega cesarstva. Zdrava politika je varna podpora deržave in posameznih narodov. V shodih tacih kat.-politiških društev pa se ob kratkem dá silo veliko potrebnega podučiti, dopovedati, pojasniti, in sicer v domačih pogovorih, kateri teknejo možem ravno tako v veselje in kratek čas, kakor v nepremerljivo velik prid. — Treba tedaj je napravljati katol.-politiške družbe po vsih krajih. Ni se bati, da bi vlada to branila, ker s tim bi sama vstavo prelomila.

Pomisliti je, da je treba vernih móž, čverstih katoliških móž, ki bodo narodu sploh podpora na vse strani. Treba je to toliko bolj, ker liberalizem nam ne rodi dobrega sadú. Če ne verjamete, poglejte, kakošno je zdaj tako pogostoma obnašanje otrók do staršev, kako težko je dobiti dobrega rokodelskega učenca, koliko pa jih je, s kterimi imajo vradnije že v njih otročjih letih opraviti! So se mar take razmere v liberalizmovem času zmanjšale? Ali ni čedalje huje?

Zedinujmo se tedaj v družbah, tu imajo možje vsak čas priliko posvetovati se, kako bi se v vsakem posebnem kraju posebnim zlegom v okom prišlo. Ne le tožiti, ampak delati moramo, delati na podlagi keršanstva. Bojim se, da tudi od tiste strani nam ne sije solnce, kjer se kliče le za omiko in svobodo, pa ne za vero! Nekteri ljudje so polni vráž, ki so se jih naserkali iz tuje „kulture“, če tudi se ponašajo za domoljube. „Katolicizem demoralizira občinstvo“, sem slišal modrovati! Ali je kaj bolj lažnjivega in obrekljivega, kakor to nesramno bogokletstvo? Vsak vé, da ravno nasprotno je resnica: keršanstvo je narode povzdignilo, omikalo, oblažilo. Povsod se je s keršanstvom olika razcvetala; kjer pa je bilo keršanstvo zaterto, je bila pokopana tudi olika.

Opomnim naj tudi, kako potrebne so kat.-politiške družbe zarad volitvenih reči. Kako lahko se o tacih prilikah pomenijo, porazumejo, da dobre in pripravne može nasvetvajo za volitve.

In koliko je občinskih potreb, ki se v shodih politiških društev dajo dogovoriti, pojasniti; koliko dobrih naprav se da vstanoviti, kakor občinske zavarovalnice, posojilnice, oskerbovanje bolnikov, sirot, ubožnih itd.!

Ponavljam toraj svoje terdno prepričanje, da je silo potrebno katoliško-politiške družbe tudi po deželi vstanoviti, in svetujem, naj se odbor v tem pomenu oberne do častitih gg. duhovnikov in družih veljavnih mož po deželi in naj jih prosi, da bi se z gorečnostjo te reči lotiti, poprijeti blagovolili.

G. Pirnat je povdarjal, da katol.-politiške družbe bi bile dober pomoček zoper dve hudbi bolezní današnjega časa, to je zoper liberalizem in internacijonalstvo (rudečkarstvo). Z razširjanjem pravih verskih načel ter zdravih naukov bi se odvrčala povodenj lažnjivih in občinstvu kužljivih misel in prizadevanj. Čč. gg. duhovni naj bi se posebno za to prizadevali.

Dr. Kosta pristavi, da omenjena misel je prava. Kmetje nimajo še zadosti izurjenosti, da bi sami družbe napravljali, toraj naj čast. gg. duhovni to reč v roke vzamejo; oni poznajo potrebo, okolišine, pomočke. . . . To se z majhnim trudom dá doseči, zakaj po deželi marsikterih stroškov ni potreba, brez kterih pri mestnih družbah ne more biti. Ker ni tukaj pri shodu družnikov z dežele, bodo zvedili po časnikih, po kterih naj se želja izreče, da naj bi se z vnmemo poganjali za napravo tacih družb.

Tako se bode prava, deržavi in narodom koristna omika širila, po tej poti bo mogoče, da konstitucionalstvo obrodi kaki prid. Kadar človek prebira popise vstavnihi vlad, bi mislil, da to je edina vlada, ki narode osrečuje; toda v resnici se to ne dosega. Le ako deržavljaní katoliške načela vresničijo pri postavodajstvu, pri vpravi (administraciji), le potlej je mogoče, da se slabi nasledki odvernejo. Vstava, ki da le eni stranki vse v roko, je veliko slaběji, kakor če le eden vlada. Eden je do vsih ali pravičen ali pa krivičen in ložej se tolažijo posamezni, če se jim hudo godi, kakor pa če pri vstavnosti ena stranka drugo stiska. Prave načela tedaj se morajo razširjati, in to je posebno moč po kat.-politiških družbah.

G. Regali še pristavi, da take družbe je prav lahko vstanovljati po deželi, ker prav nič, ali pa skoraj nič ni treba plačevati. V Šmartnu blezo dajejo po kacih 20 — 30 kr. na leto. Potreba je pa veliko tacih družb tudi zato, ker treba je dostikrat v tem ali unem prositi, oporekati itd., in to veliko pomaga, ker s tim celi okraji vladi, vradnijam itd. svojo voljo razdonejo, veliko reči se pojasni, ki jih večkrat višji krogi sami prav ne vejo; tudi so družbe, ki so tako rekoč vedno na straži, poseben spodbudek, da vradnije same bolj pazljivo svoje dolžnosti zveršujejo.

Po nekterih razgavorih, kako bi se ta klic za razširjanje družb razglasil, se je določilo, da to naj se zgodi po Zgodnji Danici, kar smo spolnili z obširnišim naznanilom dotičnih obravnáv. Umni čitatelji bodo to reč sami prevdarjaje vedili med sabo oserčevati se za napravo katoliških politiških društev, kterih sad je tako očiten, pa tudi potreben. K temu nas spodbudujejo ravno zato naši katoliški bratje po bližnjem Štajerskem, Koroškem, spodnje- in gornje- Avstrijskem in Tirolskem.

Olika Slovencev, dokazuje „Narod“ št. 130. je za 40 odstotkov naprej memo nemških plemén po nemškem Koroškem, nemškem Štajarskem, gornje-Avstrijske, kar

zlasti tudi vojaške komisije pričajo. — Opustivši vse drugo, tukaj liberalce za besedo primemo in prašamo: Od kod ta večji kultura, ta snaga, ta zdrava čvrstost, ta duhovna in telesna krepkost Slovencev mem marsikterih družih? Kdo jih je olikal? Šolstvo s celoma ne, sej naj veči dél se jih šole še vdeleževalo ni; — vradniki po pisarnicah še veliko manj, in druga taka omikalna moč nam tudi ni znana. Tedaj ostanejo edini katoliški duhovni, kateri se res z narodom pečajo od rojstva pa do smerti vsakterega posameznega. Nikoli nismo dvomili in ne dvomimo, da vse, kar narod ima olike, je sad od duhovstva. Kdor vé, koliko ima duhoven z otroci pri tako imenovanem spraševanju opraviti, preden jih nekoliko oteše v kacih 3—4 letih; koliko še posebej v nedeljskih ponavljanjih; kdor vé, koliko koristnih naukov na vsestrani duhoven seje v vednem in neprenehljivem domačem občenu z ljudevom; kdor vé, da večina vsega naroda sliši ob vsih nedeljah in praznikih dopoldne pridigo in popoldne keršanske nauke, in koliko vsestransko koristnih vednost, znanj in ukov se vpleta v ogovore, kdor vse to vé, ne bo nič prašal, od kod je bistrost, znajdenost, in najdljivost, snaga, poudčenost in podučljivost našega naroda sploh; vedil pa bo tudi, koliko so vredni črni krokarji in vranovi, ki se vsiljujejo med narod in njegovo duhovstvo, ki s sejanjem nejevere išejo vse to poteptati in v nič djati, kar duhovni z velikim trudom sejejo, ter se z vsimi močmi pehajo, da bi duhovstvo v slabo ime pripravili, mu moč do naroda pokradli in poropali in bi ga potem po svoje „omikali“, to je, ga storili nejevernega, nesramnega, rogovilskega in nepokornega, in bi ga poslednjič stermoglavili v golo divjačnost, kakor se je zgodilo n. pr. na Jutrovem potem, ko so sovražniki duhovstvo in narod odtergali od Rima, ki je ravno tako središče prave olike, kakor je središče prave vere.

S tem, se vé ni rečeno, da je narod brez pég; je pa očitno, da je po tistih krajih že veliko slabeje, koder imajo zaničevavci vere in katol. duhovstva več moči do ljudstva, so ga toraj več ali manj že spridili.

Ostanimo toraj pri tem: „Za vero, domovino, cesarja! potlej bode zmiraj bolje. Sovražniki Cerkve in vere so čisto gotovo tudi pokopovavci svojega lastnega naroda in sicer pokopači za čas in za večnost.

Pogodin, kakor je undan pisal „Narod“, je v posled. seji slav. zbora v Moskvi med drugim rekel: „Zahtevanje slišati slovo božje v svojem jeziku, je-li to krivoverstvo? Krivoverstvo so mogli nazivati tako željenje rimski papeži, in sicer v 9., 10. stoletju, obsojevaje sv. Cirila in Metoda, ne pa pravoslavni Gerki 19. stoletja“. — Vskemu, ki le nekoliko slovensko zgodovino vé, mora znano biti, da ravno v edinosti z Rimom in v podložnosti ter pod zavetem rimskih papežev sta sv. Ciril in Metod sveto pismo poslovenjala, v edinosti z Rimom sta v slovenskem jeziku maševala in narodom slovenskim sv. evangelij oznanovala, pa da se še zmiraj po več katoliških krajih v slovenskem jeziku sv. maša bere. Ravno nasproti temu, kar Pogodin piše, je papež Hadrijan II Metoda ukljub njegovim nemškim nasprotnikom postavil viksega škofa na Moravskem. Pogodin in njegovi rojaki, naši slovenski bratje, naj bodo to v veri, kar sta bila sv. Ciril in Metod, za ktera se poteguje, pa bomo vsi veseli, ne pa le veseli, ampak tudi osrečni. Kdaj že se bode razkolna Rusija povernila iz babilonske sužnosti v obljubljeno deželo svobode, v naročje svoje matere rimsko-katoliške Cerkve? — O sv. brata Ciril in Metod, prosita za nas razdjane Slovane!

Z Gorenskega. — 29. kim. (19. n. po Binkoš.) smo imeli v Bukovšici poleg Sele nad Škofjokolo prelepo slo-

vesnost. Nobeden se od nikoder ne oglasi, náte toraj moje naznanilo!

Ondotni fajmošter, č. g. Janez Demšar, v bližnji Selški fari doma, akoravno 64 let stari, še čvrsti in terdnega zdravja, v tej duhovnjici že nad 22 lét, napravili so ta dan sebi, svojim ovčicam in nam povabljenim duhovnim veliko veselje.

Memogredé naj opomnim, da Bukovška cerkvica, posvečena sv. Klemenu P. M., dobila je po tem marljivem gospodu ves nov obraz. Postavili so vanjo nove altarje, nove orglje, nov križev pot, in več drugega. Zidali so lepo duhovsko hišo, sedaj pa so napravili še nove, lepo vbrane zvonove. Koliko lepo zvonilo pomore v povzdigo očitne službe Božje, koliko ljudem pobožnih, rahlih čutil, nedolžnega veselja napravlja, je kranjskim katolikom dobro znano; zato, kjer količkaj uterpijo, za lepo, vbrano, težko zvonilo skerbé. To so čutili tudi naš gospod Janez. Zvonilo tu je bilo žalostno in uborno, vsi 3 zvončiki so tehtali komaj 14 stotov in to na Gorenskem! Pišejo toraj po naši deželi že znanemu ces. kralj. dvornemu zvonarju Ign. Hilzerju, naj hiti k sedanjemu velikemu zvonu (10 ct.), kterege mu pošljejo, primerenega večega in pa soglasen manjši zvon vlti. Sredi septembra t. l. sta bila gotova ta 2 nova zvona; veči z 18, manjši s 6 stoti. Zvonar sporoči, da zarad neprevidenih zaprek pred koncem mesca ne moreta biti posvečena. A v Bukovšici je zanje že vse pripravljeno, zvonovi željno pričakovani in jesen zmirej naprej hiti in slabše pota obeta. Da se zvonovi še tekoče leto v zvonik spravijo, ne smé se celo nič obotavljati. V tej zadregi gredó k dekanu preč. g. M. Kožuhu in njih prosijo, naj bi hotli priti vpeljat nova zvona, pred pa se ju blagosloviti in za to mil. škofa po oblastila prositi. Dekan vse to prijazno obljubijo, ako od mil. knezoškofa pooblastenje dobijo. Odloči se za to slovesnost 19. ned. po Binkoš. V torek po tem že zvonove, vse lepo okinčane, iz Loke proti domu veselo vozniki peljejo, in mil. škof s med tem dali oblast in kar je potreba, zvona ne blagosloviti (kar pri zvonih menda celo ni v navadi; ker tega blagoslovila ni v našem obredniku), ampak ju posvetiti ali kerstiti.

Naznanjeni dan je ljudstva vse polno v Bukovšici. Gosp. dekan in drugi gg. duhovni pridejo.. Možnarji pokajo, vse je povzdignjeno. Veliki zvon na debeli vervi visi pred zvonikom — namenjen, da se posvečen kviško vzdiga na svoj prostor; manjši pa je pod zvonikovim obokom obešen; oba v ravno potrebni višini, in vsa druga priprava je na svojem mestu. Ob 10 se pričo ljudstva prične kerst zvonov. Po odmoljenih psalmih — vse natanko po Pontifikalu — dekan z vodo, ki je bila od škofa nalaš za to blagoslovljena, zvona od zunaj in od znotraj, okoli in okoli omijejo, strežečih duhovnov eden pa omita zvonova s čistim pertom obrišuje. Zopet po nekterih psalmih in molitvah ju s sv. krizmo od zunaj in od znotraj na sedmerih krajih v podobi križa mazilijo, ravno tako tudi s sv. oljem za bolnike. Domači gospod maziljene kraje obakrat s kredo zaznamjajo, da se vé, kje spet s čistim pertom brisati. Naposled ju dekan tudi še pokadijo, posebno od znotraj. Za ljudstvo je toliko bolj spodbudno, kolikor redkeje ima ono priliko kaj takega viditi. Opravilo terpi dobre pol ure. In zdajci, ko duhovni skozi prazno cerkev v zakristijo odidejo, delavci zvon kviško vzdigujejo, da naj pri sv. maši že poje. Čez pol ure je že med linami, ljudstvo se ob 11 na gosp. fajmoštrov opomin v cerkev zbere in gosp. dekan v prelepem govoru pazljivim in pripravljenim poslušalcem zvonove predstavijo in jih vpeljejo kot aposteljne, kot hlapce večnega Kralja, ki z mogočnim glasom po hribih in dolinah zakličejo in vabijo hrome in slepe, revne in bogate, stare in mlade, zdrave in bol-

ne, nas vse na nebeško ženitnino; k sv. maši, k pridigi, k kerš. nauku, k molitvi in prijemi sv. zakramentov. Govoré od začetka zvonov, kateri se skoraj strinja s prvimi začetkom prostosti sv. Cerkve, — od njih posvečevanja, posebej od vsih sv. obredov, kateri so se opravljali pred njihovimi očmi, kaj imajo pomeniti posebej in po versti. Nadaljujejo, kaj in kako nas zvonovi po namenu sv. Cerkve učijo čez dan, kaj posebne dneve, kaj o raznih in posebnih prilikah človeškega življenja, in kako jih moramo poslušati in si njihov glas v prid obračati. To vse je bilo prav umljivo, djansko za pričujoče poslušalce, in zares, spoznati smo morali, kako koristna je naprava zvonov in kako pomenljiva v katoliški Cerkvi. Povedali so ljudem, da njihov veliki novi zvon je pri kerstu dobil ime sv. Klemen a, njihov cerkvenega patrona, kateri se je med drugim za čistost prave vere poganjal (Korint), in poslušalcem posebno gorko prigovarjajo, naj v sedanjam zbeganem času po izgledu sv. Klemen a za dar sv. vere ko za najdražji biser skerbé. Drugi manjši zvon je posvečen brezmadežni D. Mariji; tu se ozrejo govornik na mladino, in ji čistost nad vse priporočajo, pa priserčno in zvesto češčenje Marije brezmadežne. Zgled takega posebnega češenja, da imamo tako lep v sedanjem Papežu Piju IX. . .

Pri slovesni sv. maši, katero so obhajali preč. g. dekan, so jim stregli nazoči duhovni, peli Selški in domači pevci in pevke, je med strelom pel tudi že veliki novi zvon.

Z vidnim veseljem so darovali ljudje za to lepo napravo, tudi sosedje, celo iz starološke fare; par domačih mož je po celi cent zvoná plačalo; 2700 gl. pa so tudi precejšnji stroški za nove zvonove. Po večem so že plačani. Č. g. fajmošter pa so bili tako zadovoljni in veseli zvonov, slovesnosti in vsega, da smo se veselja radovali tudi mi in čutili, kako Bog onim, ki v Njegovo čast kaj darujejo, to že koj tukaj z notranjim mirom in veseljem obilno povračuje. Sklenili so o ti priliki napraviti še četerti mali zvon s 3 stoti, kateri je že v delu in bo kmalo pridružen svojim staršim tovaršem. Tako bo novo zvonilo prav harmonično vbrano v Es dur; I. veliki zvon (18. ct.) ima glas es, II. (10 ct.) glas g, III. (6 ct.) gl. b, IV. (3 ct.) gl. es; skupaj bo tehtalo nad 37 ct.

S tim so si modri in verli Gospod še živi sami monument postavili, ker zraven skerbi in truda so več ko polovico stroškov za zvonove, kar dobro vém, na svoje ime prevzeli, in to v fari, v kateri so že veliko sitnosti in britkosti prestali. To je pač spominek vreden, da se svetu pokaže, sosebno sedanjemu sebičnemu in poželjivemu svetu, da vidi, kako si marsikak duhoven od svoje zares prepričle plače sam sebi pritergovaje pomaga ljudstvu in Cerkvi, kterima že tako daruje vse življenje. Cerkve še ni posvečena in njen tlak vravanja potrebuje, v kar se tudi obrača skerb gospoda, kteremu čast in poštenje za vse, kar je storil za čast Božjo, v svojih ovčic in v naše veselje!

Francoski in naši prostomišljaki je spisek, ki ga je 10. listopada prinesel laški časnik „Goriziano“, vreden, da ga posnamemo za častite bravece. Pripoveduje pa:

Emilij Artus iz Alenson-a je bil pripričan od čudežev, ki se godé na božji poti „naše Gospé v Lourdes-u“, in ki jih je v knjižici popisal Enrik Lasserre. Imel je pa Artus bolno sorodnico, katero so zdravniki pri zamotani bolezni za neozdravljivo sodili, in svetoval ji je, naj pribeži k čudežni Duplini (tako se imenuje omenjena božja pot) izprosit toliko doželeno zdravje od „naše Gospé“.

Uboga deklina s polno zaupnostjo sprejme svet svojega strica in da se odpraviti tje do Lourdes-a. Tam móli pred sveto pododo, in ko si omije bolne ude v vo-

di čudežnega studenca, je zdrava v tistem trenutku. Artus je bil sam pričujoč ter priča tega čudeža, in popisal ga je obširno pa razglasil ga v časniku „Universu“.

Prostomišljaki francoski so nato zasmehovali Artus-a in hladno vodo Lourdes-u. To ga je razžalilo, in odgovoril je svojim zasmehovalcem s ponudbo 10.000 (deset tisuč) frankov tistemu, kateri zamore pričo sodnije poštenih in učenih mož dokazati, da izmed vsih od Lasserre-a v bukvicah popisanih čudežev sta le vsaj dva lažnjiva. Vložil je deset tisuč frankov pri enem pariških notarjev, in k temu še 5000 frankov za obravnavne stroške.

Ali bosta verjela „Cittadino“, „Isonzo“ (oziroma ljublj. „Tagblatt“) in njuni prijatli in braveci, da v treh mesecih se ni še noben vitez prikazal, ki bi se bil pogal za tako velikoserčno darilo?

Ako bi ti gospodje morali dokazati vse obrekovanja, ki jih dan na dan tiskajo zoper jezuite in duhovstvo, bi se ne držali manj na krémžu, kakor francoski prostomišljaki.

Razgled po svetu.

Avstrijansko. Nekdanji minister Giskra je 7. nov. govoril do svojih volilcev na Dunaju in se grenko pritožil, kako ga hudo obdolžujejo — ne njegovi politiški sovražniki, ampak izmed vstavovercev doné v svet glasovi škodoželjnosti, da bi njegovo poštenje za zmiraj pokopali. Izreklo mu je kacih 500 volilcev zaupnico o tej priliki; če ga je čisto potolažila ali ne, kdo vé. To nam tudi mar ni; toliko je gotovo, da je mož v tem kaznovan, v čemur je grešil: svet ga je med zobe dobil. Giskra se je pri bankah in železnicah mastno plačevan kakor „verwaltungsrath“ denara nalezal, da je kaj. Bil je tudi pri levovsko-černoški železnici, ktera je zaradi sleparskega gospodarstva sam minister moral djati pod oskerbniško gospodarstvo (sekvester.) Ta reč pa še ni blezo pri koncu, ker Giskra je v svojem opravičevanju zadolženje odvrčal na vladne možé, in minister Bahans bode imel nalogo na to odgovoriti, ako mu bo drago. — O Giskra! če si pozabil, se boš morebiti zdaj spomnil, kako po goljatosko so pod tvojim ministerstvom judje, tagblatarji in kar je bilo liberalnega, nedolžne karmelitarice v Krakovem černili in obrekovali! In še ko je sodnija njihov nedolžnost izrekla, Ti Giskra njim ugrabljene subvencije letnih 1800 gld. nisi povernil! Kakošen varh nedolžnosti in pravice si Ti bil? Zdaj, ko si se milijonov nalezal v visokih službah, vender nisi srečen in tarnaš, da Ti tvoji prijatli dobro ime pokopujejo! Ko si bil v Ljubljani, si tudi pokazal, koliko pri Tebi veljá ravnopravnost in pravo, ki narodom gre, ter si bil menda moško jo zarobil: „Ako Slovenci hočejo slovenske šole imeti, naj si jih pa napravijo!“ Se vé, sedé na ministerskem stolu in omotičen v denarjih, nisi mislil, da ubožnim Slovincem z drugimi podložnimi vred ni mogoče velikih davkov za šole in vse deržavne potrebe plačevati in potlej še posebej za-se primernih šol si napravljati. — Giskra je pač zerkalo še marsikterim, ki so tudi z njim v en rog trobili, pa šiba za-nje se ni še namočila, ker se niso tako visoko povzdignili, kakor Giskra; odšli pa ji bodo ravno tako malo, kakor Giskra, Beust, Kavúr in vsi, kateri zgrešé v svojem djanji pot na kamnitne table in v serce slehernega človeka pisanega „dekaloga“.

V spodnjo-avstrijskem deželnem zboru, šolski odsek hoče vse stroške za podučevanje veroznanstva v nižjih in srednjih šolah zavaliti na verski zaklad. To so prav za prav nasvetovani cerkvi novi davki; če pa verski zaklad vsemu ne bo mogel kaj, tedaj bodo morali veroznanski učitelji ali k solncu kositi in k mescu večerjati

hoditi, ali pa jih bojo verniki morali posebej plačevati, če bodo hotli, da naj se otroci veroznanstva še učijo. Ali ni „šarmant“ ta „nova èra?“ Vse drugo vpije po zvišanji plače, duhovnom pa odšipujejo, odjemljejejo, odtergujeje, pritergujeje, kjer koli morejo! Kteri koli liberalen časnik v roke vzamemo, kadar koli se kake prošnje v deželnem zboru itd. berejo: povsod doni na ušesa: „plača, le viši plača, pa še viši plača!“ Celo med deželno korist se že šteje plača. Naša doba je res „doba plačevanja“ — in pa plakanja. In smešno je, da ti glasi pogosto doné iz listov in od strank, ktere tako rade drugim očitajo samopridnost. Svet je od samega liberalizma že pozabil misliti.

Tirolsko. Kako vstavoverci postavijo spolnujeje, so pokazali v Insbruku. Postava je, da na vseučilišiu razni oddelki zaporedoma univerznega rektorja imenujejo. Letos je bila versta zadela bogoslovski oddelik, da voli rektorja za univerzo. Ker pa ima rektor sedež v deželnem zboru, so vstavači previdili, da dobé enega konservativca več v deželni zbor, ako bogoslovski oddelik voli rektorja. Preskočili so toraj bogoslovski oddelik, da ni volil, temuč volili so rektorja svetni profesorji. Tako so res dobili v deželni zbor novega nepostavno voljenega rektorja dr. Ullmanna.

Nato je 28 konservativnih poslancev v deželnem zboru 7. nov. postavilo do vlade interpelacijo zoper to početje ministra Stremajerja, in pravijo, da s tim je naj globokeje užaljena čast dežele in deželnega zbora; toraj prašajo: ali in kako misli vlada to nepostavno djanje popraviti? Ako v 8 dnéh ne pride zadostiven odgovor, ali pa če bi se od prof. Ullmanna poslanska obljuba sprejela, bi bili podpisani prisiljeni ostati iz deželnega zbora, kterega se g. dr. Ullmann vdeležuje. Da potem bi deželni zbor ne mogel dalje delati, je očitno. Deržavni predsednik je obljubil, da bo vlado prašal, kaj je storiti, napovedal je pa že naprej skoraj zagotovo, da ne bo vgodnega odgovora. Ullmann je derzovito tirjal, da naj se tudi od njega obljuba sprejme, ko se je sprejemala od družih, deželni glavar pa mu je zahtevo dostojno odrekel, in ko se je uni hotel zagovarjati, mu je povedal, da ga ni volja z njim „polemizariti. Kako se bo ta vladi gotovo neprilichni vozal rešil, se bo vidilo. Kakor vselej do smerti zvesti, tako tudi za svoje pravice čujoči Tirolci zanesljivo od svojih pravic ne bodo odstopili.

Pravijo, da Taaffe, deržavni predsednik za Tirolsko, na interpelacijo ne bo nič odgovarjal, temuč bo le od deželnega glavara zahteval, da naj od rektorja obljubo sprejme: Ako se bo tega branil, bode predsednik deželni zbor kar precej sklenil. Izvoljen ima biti nov deželni glavar, kteri bo od rektorja obljubo sprejel.

Po novih naznanilih iz Pešta so ministri v prvo hotli, da naj se tirolski deželni zbor razreši; cesar pa, pomnijoč verlega obnašanja tirolskih poslancev, tega ni dopustil, in da tudi to je cesar grajal, ker so pri volitvi rektorja bogoslovski oddelik preskočili. 13. t. m. so imele biti dopolnivne volitve v deržavni zbor v Insbruku, in večina je menda mislila to reč tako vgodno za vlado rešiti, kakor vgoden bo odgovor na njih interpelacijo.

Rimsko. Pri zaslišanji 5000 Rimljanov iz oddelka „Monti“ 27. oktobra so sv. Oče med drugim rekli pomenljive besede: „Mi pa moramo k Bogu klicati; smili se njemu, da še mnogi svoje serce zaterjujejo; ali nepričakovano bodo začutili udarce jeze Božje“. — „Genevski dopisnik“ k temu pristavlja: „Žugajoče in po vsi verjetnosti preroške so te besede; zakaj bukve Laktancijeve „o smerti preganjavcev“ še niso sklenjene in leto za letom Božja roka nove poglavja vanje prideva. Nobeden tega huje ne čuti, kakor Viktor Emanuel. V

luči vere rojen, v božji resnici odrejen, ne more v svoji duši zamoriti strašnega predzdevka božje šibe. Bolj kakor vsega družega se boji nagle smerti. Kvirinal je njemu preklican grad, le na pristavi „Ludovisi“ se mu oči k spanju zapró. Tukaj saj najemnino plačuje in ne spi v priropani hiši“.

Ali ni morebiti v manjši méri tudi drugod, tudi pri nas tacih móž, ki so bili od naj boljših katoliških staršev rojeni, v vsih resnicah odrejeni, ki so se pa lažil liberalizmu, preganjanju Cerkve in resnice, in še morebiti kaki drugi furiji v roke dali, ter živé zdaj po Viktor Emanuelovo — v strahu in trepetu, kdaj jih bo zadela sodba božja!

Kaj posebnega je na Laškem, da se katoliška mladina tako pridno k molitvam in v družbe za vero in za sv. Očeta zbira. Družba katoliških mladenčev v prid katoliške vere in sv. Očeta je razširjena po vsem Laškem, kjer je še vender toliko svobode, da se saj moliti smé; Bizmarkova „nemška svoboda“ jezuitom celo moliti (maševati) prepoveduje. Tudi je bilo slišati, da študentom so vdeleževanje pri neki bratovšini prepovedovali!

Z Dolenskega se naznanuje, da se je preč. gosp. dekan Edv. Polak šolskemu nadzorstvu odpovedal.

Duhovske spremembe.

V Lavantinski škofiji. Župnije so dobile č. g. Mat. Klobasa Negovo; Matija Kertna sv. Martina pri Gornjem gradu, in Anton Belšak pri sv. Jungerti na Pohorji. Č. g. Jan. Zorko je postal provizor v Skomrih.

Prestavljeni so č. g. kaplani: Bl. Trunk za I. v Slov. Bistrico; Ant. Suhač k sv. Lenartu v Slov. goricah; Fr. Škorjanec za II. v Šmarje, in Adolf Srabotnik v Rifnico.

Mutenška župnija je do 18. decem. t. l. razpisana.

V teržaški škofiji. Č. g. Albin Švinger gre v Opatijo za eksposita. Č. g. Rajmund, novoposv., na Volosko za duh. pom.; č. g. Ud. Corsi pride za prvega kapelana v Solnice (Siciele) pri Piranu; č. g. Jak. Daris za družega ravno tam; č. g. Avg. Skočir za kapelana pri Materi Božji na Krasu pri Piranu. — Č. g. Tomaž Keber gre v pokoj.

V ljubljanski škofiji. Č. g. Kadunec Mat., kapl. v Starem tergu pri Poljanah, je prestavljen za administr. lokalije Planinske (Stockendorf); č. g. Mervec Jan., kapl., iz Semiča v Stari terg; č. g. Križaj Nikol. iz Metlike v Semič; V Metliko pride duhovni novinec nemškega reda č. g. Roblek Jož.

Planinska fara je dobil č. g. Rihar Fr., Hotederški fajm., in fara Hotederška je razpisana 13. novembra.

Fara Dolska (Šent Janž) je podeljena č. g. Jan. Dolinarju, dosedanjemu oskerbniku Kopanjske lokalije, in tudi ta lokalija je razpisana 14. novembra.

Č. g. Malneršič Jož., kapl. v Šmartnem pod Šmarno goro, se poda v pokoj.

(Darovi prihodnjič.)

Popravki. V spisu: „O papeževi nezmotljivosti“ naj se popravi. Ispušen je pri stavljenji podpis: „A. P.“ Dalje tako-le: Str. 359. v odst. „Občni cerkveni zbor“ 5. v. namesto: — „kot najvikši vsak kriv učenik nauk kot zmoto razglasil“ — naj se bere: — kot najvikši učenik vsak kriv nauk kot zmoto razglasil“.

Str. 360. zgor. najse 5. v. od besede: „Torej“ tako-le bere: Torej za more tudi, kakor piše sv. apostelj Pavel, vernik vse presoditi, tudi stan in kratkovidnost nevernika; ta pa stanú vernika ne more presoditi, in ga zato neumnost in temo imenuje.

V naslednjem odstavku. „Zdaj se pa hočemo — v 4. v. beri: „nimam nič zoper to“ — (namesto „nima“ —).